

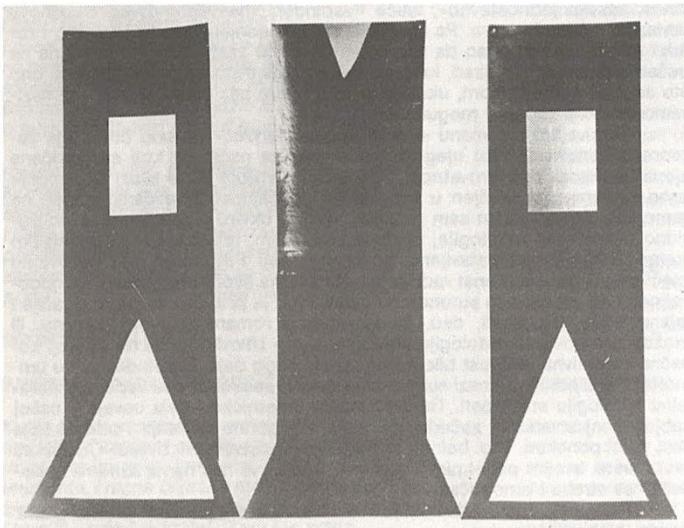
podnošnjivosti, nastala je iz straha da bi publika mogla da ga ne voli i odbaci. U želji da joj pokaže da je i on mnogo manje voli i da mu i nije toliko stalo do nje, što je bilo svojevrsno opravdavanje eventualnog neuspeha i odbacivanja, Fasbinder je kroz glumu ispoljavao nevidenu agresivnost. Međutim, publika je njegovu agresiju smatrala uzbuđljivom, neposrednom i gotovo mazohistički u njoj uživala. Ovaj glumački odnos prema publici, Fasbinder je zadražao do kraja svoje vrlo bogate glumačke karijere, mada su njegovi umetnički razlozi, u međuvremenu, bitno promjenjeni. Lako, je, dakle, ljubav smatrao najvažnijom na svetu, on se nije udvarao i podilazio publici da bi bio voljen. Takođe, i njegov rediteljski stav prema glumcima nije zatvaran u akademsku dogmatiku. Svoja neverbalna uputstva davao je, ponekad, sasvim uzgred, tako da ih glumci kao takva nisu prepoznавali, što im je omogućavalo da se potpuno predaju sebi i još neosvojenom prostoru sopstvenog identiteta. Ne ostavljujući u tom prostoru mesta za ići drugu maštu osim za sopstvenu, oni su pod prividom da igranom ulogom najpotpunije realizuju sebe, ostvarivali, u stvari, na najbolji mogući način Fasbinderove rediteljske namere. U izvesnim sličnostima sa istočnačkom mudrošću, izraženom u principu ostvarivanja delanja nedeljarjem, prepoznamo u ovakvom Fasbinderovom rediteljskom ophodenju duboku intuitivnu spoznaju suštine problema i primenu najsuptilnijih umetničkih sredstava u rediteljskoj strategiji.

Ogledalo želje

Svestan najbitnijih komponenti savremene umetničke proizvodnje, Fasbinder s podjednakim entuzijazmom radi u svim medijima: televiziji, filmu, radiju, novinarstvu, glumi – uvidajući da sve može da čini tako da se u delovanju preokrene u svoju suprotnost. U tom smislu je i Fasbinderovo prihvatanje izvesnih konvencija i žanrovske stereotipe samo prividni konformizam. Filmom on kritički zadire u suštinu mehanizma različitih društvenih pojava i dogadaja, ne lišavajući se komercijalnog aspekta filmske proizvodnje. Najbolji način negiranja filma radenih prema stereotipima, koji u sebi ne nose ništa osim puke imitacije modela, filmova koji zaglupljaju, obeshrabljaju i zatvaraju vidike, to je način pravljenja bajke koja gledaoca može preneti u realnost, i koju gledač može preneti u stvarnost. Shvatajući da je lažna slika sveta ne samo puki odsjaj ideološkog premaza, već i rezultat navikom i potrošnjom stvorene potrebe upravo za takvim pakovanjem realnosti, Fasbinder i ne pruža gledaocu više osim ogledala njegove sopstvene želje. »Nekad sam mislio,« ističe Fasbinder, »da će ljudi reagovati ukoliko im predstavim stvarnost onaku kakva ona jeste. Sada to više ne mislim, jer smatram da je najvažnije praviti filmove fascinantne, lepe i prepune emocija.« Računajući s navedenom lažnom sveštu publike i delotvornosti kulturnih stereotipa, on ne zapostavlja ni značaj fatalizma, čiji se najplodotvorniji uticaj može ostvariti primenom melodramatskog klišea.

Neime, izlažući se uticaju melodramatskog mehanizma, Fasbinder otvara način njegovog funkcionišanja i mogućnost transponovanja njegovog dramaturškog obrasca, u kojem se fatalističko događanje neminovno odvija prema sudbinskoj shemi u kojoj je sve krivo postavljeno. Način na koji deuje ovaj obrazac Fasbinder je analizirao na filmovima Daglasa Sirka »Imitacija života«, »Sve što nebo dopušta«, »Interludij«, »Zapisano u vetru«, »Doba ljubavi i doba smrti« i »Potarnelli andeli«. U melodramatskom obrascu zabave, on otkriva umetničko sredstvo neobičnih moći. Veliko ogledalo zabave u stanju je da animira napetost bez dosade, zaglupljivanja i pozitivističkog potvrđivanja. Njime se može dovesti u pitanje dotadašnja pravidna sigurnost, a ono »prividno« se može učiniti prisutnim i transparentnim. Fasbinder ne zapostavlja zabavu u kojoj može da se uživa i raduje, ali je uzima i kao otvorenu stvaralačku mogućnost dalekosežnijeg projekta, koji će omogućiti pojedincima da otkriju šavove slepijenih mesta sopstvene stvarnosti i da spoznaju protivrečnosti od kojih se i sastoji naša stvarnost.

»Što je u filmu više fatalizma,« ističe Fasbinder »to on više budu nadu i potrebu za utopijom. Prepoznavši utopiju u osnovi današnjeg »duha vremena«, on ju je vrlo uspešno ugradio u svoj filmski program i umetničku poetiku. U tom smislu se i može reći da njegovo delo predstavlja svojevrsnu sintezu onog najboljeg u nemačkoj i američkoj filmskoj tradiciji. Ideja o holivudsko-nemačkom filmu, estetski lepoti i dopadljivom najširem krugu gledalaca, ali istovremeno i kritičkom prema datom društvenom sistemu, jedna je od utopijskih zamisli nove umetnosti, zamisli koja je svoje sigurno uporište dobila u bogatom filmskom delu Rajnera Verner Fasbindera.

škola ukletih

(tri nova ukleta pesnika)

filip abu

mornari mornari

gleđajte

Krmanošu

okreni kormilo

i svi zajedno

bacite dakle svoje kape

vrlo visoko vrlo visoko

u nebo

bez sazvežđa

u mrtvo nebo

zjapečih

užesa

bacite sve kape

i neka nijedna ne padne

na palubu

neka se sve okače

o kopila pakla

i za mnom

ponavljajte vičući

iz sveg glasa

Smrt

Ura

Ura

Ura

Svratio sam u park Sen Klu

sreću sam ludu

u njenoj riđoj kosi

napipao sam sunce

a mala mrtva deca

povela su me natrag

do moje kuće

Uzeli smo puno naručje ptica i bacili ih

One su probile magle

Povukli smo konopce raja

Oni su vratili vedra puna snova

Duboke bunare je uhvatila vrtoglavica

a suze su

kap po kap

istekle

upleteno drveće visilo je iznad čabrova

a vrtlari

utolili su u njima žed

restorani su jurili na točkovima

puni svetlosti

Oni klize između uličnih svetiljki

iza ogromnog brega gde nalakčen počiva jedan

car

Sićušni aeroplani

otimaju se o

nebo

mušica

Pod staklenim galerijama žure se rudari

koji probijaju podzemni

put

odakle crvene lokomotive

Pod suncobranima boje krvi

vrtlari uzgajaju rajeve

koji će sutra

napuniti grad miomirisom

SVE JE GOTOVO

ova O iz neumorno se produžavaju

sada upoređu trče

u velikim ravnicama

ni briga ih za sneg u Moskvi

plame u njujorškim O

hladan umak od sirceta stavljaju na glavu

u austrijskim letima

a skidaju ga
u zelandskim prolećima
natiču u čoravim jarkovima
gde prelaze kupine

Topole su izrasle
više od svojih T
sa teškim šipkama
kojima barataju crnačke atlete
Filmski režiser lista knjigu bledih gradova
koju ponekad gužva
pored sirotinjskih baraka

Jadni Cigani tu su skupljaju
u Tulon idu da prosjače
u luci su se ogledali
u kafani su pili
sa mornarima
skitali su veseli
kada su ih premali
i potpuno modre
ostavili
na gradskom asfaltu

Nekada sam voleo
Dominik

FILIP ABU (Philippe Abou)

Roden je 16. aprila 1946. Nakon završene gimnazije, studirao je književnost. Ne mogavši se nikada uklopiti u svoju sredinu, izvršio je samoubistvo 28. novembra 1969. Objavljena je njegove pesničke zbirke Posmrtnne pesme (Poemes posthumes, P. - J. Oswald, 1971), a izbor njegovih pesama uvršten je u knjigu Nova francuska poezija, koju je priredio Bernar Delvaj (Seghers, 1974).

andre bren

Kelner se motao oko dvadeset santima, i s ljjagom učtivošću, uz bedno prenemaganje, zgrabio je novčić.

Svet blije žene, one najlepše otelovljaju u meni ružnoču mojih skučenih pokreta.

Više bih voleo vruću hrenovku u zemčki, diskretni glasovi se stupaju u mlečnoj simfoniji džubokska kišobrana tišine. Oko za oko, usta na usta do povraćanja. Privida mi se kovčeg smrt, kovčeg smrt. Crnačka nada, pikavci dogorevaju uz štucanje, lapanje srca, poslednje podrhtavanje mojih udova. Umesto diplome, imam svoje preporuke, svoja plemička pisma zguženog proletarijata.

Prokletstvo zastrašuje, ukleti pesnici smeju se grohotom, nisam sam, mi smo neparan broj koji ne možete proceniti, mi smo kolezionari urlajućih žleta.

Na vas mi upravljamo taj pravolinjski produžetak, onaj koji ne drhti. Žilet nije nikada nikog prestrašio, već žestoke kapi koje vi zamišljate. Ostacete out of time do kraja. Vi vidite čelik, vidite ogledalo, a vaše oči se mute i zaslepjuju u vašim unapred smišljenim fantazmima, mi smo slobodni jer ste vi krivci.

Ponovo suprostavljam desetini vekova iluzija događaj u koji smo vas mi uvukli, progutaćete na silu deset vekova naših iluzija, progonstvo, zname li šta je to?

Slučaj ima samo jednog neprijatelja:
Samovolju
Izolovanu daleko od mikronarikača
U kanjonu iz vesterna
Proždiru jedno drugo očima
Vene na rubu plaća, glas izbugljen u voćnjaku

Kada jedno od njih dvoje pobedi uz pomoć

hipnoze

(uvek drugi)
Ponovo silaze
Samovolja putem
A Slučaj na Jug, nizvodno ili
na Sever uzvodno.

Zatomiti uvredljive reči
Prigušiti osvetničke krike
Zaklati tu i tam
U pobudi zločina
Hinjena pokretnost
To će biti moj alibi
Setimo se skrivenih zveri
Nespretnih medveda
Bez kostiju bez kože
Bez vere bez mene
Koji nisam od njihove rase
Moj epidermni omotač odoleva svim pogrdama

Kolčen božičnjim jelkama od plastike
Trgujem na veliko
40%, 45%, 50%... 51%?

ANDRE BREN (Andre Brun)

Roden je 11. maja 1951. Studirao je i radio u fabriči. Proživeo je pakao neurozo koja je tražila osam godina i više puta je pokušao samoubistvo, uglavnom rezanjem veni (reč »žilet« nalazi se u nekoliko pesama). Trećeg januara 1976. oduzeo je sebi život, bacivši se s jedanaestog sprata. Dokazano je da u trenutku samoubistva nije bio pod dejstvom ni alkohola ni droga, dekle, bio je pri punoj svesti.

Godine 1980. štampana je njegova jedina knjiga Dok drugi nisu ja (Pendant que les autres ne sont pas moi, Manier - Mellinette, ed.)

kristijan dif

Oprostite zbog ove zbrke, ako noć plamti kad
nebo više
šćućureno u ravnici.
Oprostite ako vlada zbrka:
čitavog života ptica dobro podnosi nebo.

Iščekivao sam sve ono što se ne događa:
hteo bih da se spasem
od svega onog što se ne događa.

Kao kradljivac sna
stojim uza zid
zemlja je nagnuta poput lica.
Više se ništa ne okreće, suviše je kasno.

Uvek pred očima te ozbiljne iskre.
Mrta živa okrnuta,
Noć se umotava u svoju ranu,
jer ti nisi htela da me slediš,
tvari ništavila.

Zbogom, moja lepa prijateljice, san ti pripada;
bežim odnoseći laki šum koraka

Ja sam tu, čekam te, ja sam uspomena.
Trajem u tvojim očima poput poslednje poruke
kad celo slepo nebo isijava od Kraljice
veče u kojem je zaspalo ubilačko sunce.
Izvore koga je živog dotakla duboka strava
polako pod tvojim čelom tražim prolaz.

Kad statuama beše pridružena
spavačica raskomadana vilicama
vremena,
sunceve kandže kačile su se za kamen.
Mrvljenje duše u podnevnoj senci.

Ipak treba znati kako uzmičemo;
nijedan povratak u prostoru
nije povratak u vremenu.
Prastara smrt ostavlja rečite tragove,
mermerna usta na ulazu u grobnicu.

Iznad se divna večnost žuri. Pronađeno pored samrtničke postelje.

Zaklopio je oči, slika je uhvaćena u zamku,
ni on sam ne poznaje svoje lice.
Sami smo njegova senka i ja,
a moram ostati tu čekajući da me odnesu.

Drhtave ruke u noći,
tvoja senka i ja smo sami;
uvek je suviše kasno a moram ostati tu.
Suviše je kasno, ali ja te čekam,
drhtavih ruku na plahnama.

No, zaklopio sam oči, slika je uhvaćena u zamku,
ni ti sam više ne poznaješ svoje lice;
suviše je kasno, ali ja te čekam.

Dalje, u visini, čitava jedna kamena zemlja,
veliki nenadmašni korak koji savija novu travu,
svedoči o čoveku zaslepljenom prisustvom,
o, ti koji ćeš ponovo doći na nevidljive pragove.

KRISTIJAN DIF (Christian Dif)

Roden je 12. septembra 1954. u La Lamp. Završio je gimnaziju u Šartru i studirao pravo u Parizu. Drugog aprila 1977. u dvadeset i trećoj godini, oduzeo je sebi život, ostavivši za sobom mnoge pesme i eseje koje su njegovi roditelji sakupili.

Objavljena je samo jedna pesnikova knjiga: Ptica postanja, Pesme i proze (L'Oiseau de l'Origne, Poèmes et proses, ed. Saint-Germain-des-Pres, 1980.).

Izbor, prevod, beležke
Vesna Čakeljić